

ANTIEPILEPTICI (ANTIKONVULZIVI)

- Traumatični porodaj
- Povreda glave
- Tumor mozga
- Jak udarac
- Trovanje alkoholom
- Infekcija mozga
- Nasledni faktor
- Hipoksija mozga
- Zloupotreba lekova
- Metabolički poremećaj

Kod 70 % dijagnostikovanih pacijenata uzrok epilepsije se ne zna !

Epilepsija

- Neurološka bolest koju karakterišu epizodni napadi gubljenja svesti, nenormalni EEG i motorni poremećaji.
- povećana transmisija ekscitatornih aminokiselina, oslabljena inhibitorna transmisiji (*GABA*) ili poremećena električna svojstva zahvaćenih neurona
- Neurohemijska osnova nestabilnog membranskog potencijala nije dovoljno ispitana.
- Status epilepticus

Epilepsija Vs. napadi

- Osoba koja ima jedan napad ne mora obvezno imati epilepsiju.
- Epilepsija se dijagnostikuje posle dva ili više napada.
- Epilepsija = ponovljeni napadi

Antiepileptici

- Lekovi koji smanjuju učestalost i jačinu napada kod ljudi sa epilepsijom.
- Povećavaju prag akcionog potencijala.
- Savremeni tretman-simptomatska terapija (ne uklanja uzrok epilepsije).
- Cilj: poboljšati kvalitet života.

Mehanizam delovanja antikonvulziva

A) pojačavanje delovanja inibitornog neurotransmitera, GABA-fenobarbiton, benzodiazepini, vigabatrin, tiagabin;

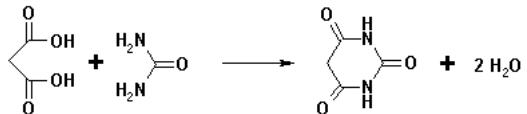
B) inhibicija funkcije jonskih kanala: natrijumskih-fenitoin, karbamazepin; kalcijumskih-etsouksimid...

C) inhibicija karboanhidraze, inhibicija oslobođanja glutamata i blokiranje glutamatnih receptora...

A) AGONISTI GABA RECEPTORA I INDIREKTNI GABA AGONISTI

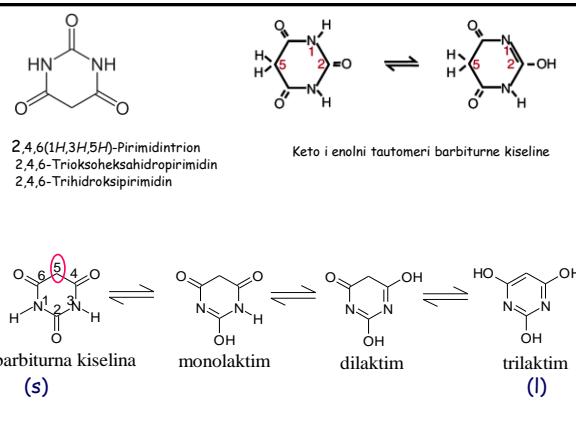
1. Agonisti GABA receptora

Barbiturati

Malonska kis. Urea

1864, Adolf von Baeyer
1903 barbiton, preko 2550 analoga

SAR

- ❖ Barbiturna kiselina, 5-monoalkil, 5-monoaryl derivati su bez dejstva.
- ❖ 5,5-disupstituisani derivati imaju depresivno dejstvo na CNS (izuzev 5,5-dimetilbarbiturne kiseline koja ima vrlo slabo dejstvo).
- ❖ Ugljovodonični lanac: C 4-8, prisustvo nezasaćenih veza, račvanje, ciklični radikalni, uvođenje halogena (brom, hlor) potenciraju hipnotičko dejstvo.
- ❖ Prisustvo aromatičnog radikala uslovjava pojavu antiepileptičkog dejstva (fenobarbiton).

- ❖ Uvođenje polarnih grupa u lanac (-OH, =C=O, -NH₂, -COOH)-smanjenje dejstva zbog **smanjenja liposolubilnosti**.
- ❖ Uvođenjem alkil radikala na N, smanjuje se kiselost barbiturata, molekul postaje asimetričan i **manje stabilan**. Dejstvo se pojačava, ali je kratkotrajno.
- ❖ Izosternom zamenom kiseonika na položaju C2 sumporom-**tiobarbiturati** sa kratkim i ultrakratkim dejstvom - opšti anestetici (narkotici).

- ❖ **Liposolubilnost** znatno utiče na farmakokinetičke karakteristike pojedinih barbiturata.
- ❖ 0,015 g kao fenobarbitona deluje kao sedativ, a 0,1 g kao hipnotik.
- ❖ Barbiturati razvijaju **toleranciju** (indikuju enzime jetre).
- ❖ Producuju inhibitorno dejstvo GABA.
- ❖ Mnogi lekovi potenciraju dejstvo barbiturata: etanol, rezerpin, fenotiazini, drugi sedativi i hipnotici.
- ❖ Neželjeni efekti: prekomerna pospanost i zavisnost. Predoziranje dovodi do **jake inhibicije CNS**, kome, pa čak i do smrти.
- ❖ Barbiturati spadaju u grupu trigonika (lekovi koji znatno utiču na psihofizičku aktivnost). Simptomatski !

Podela barbiturata

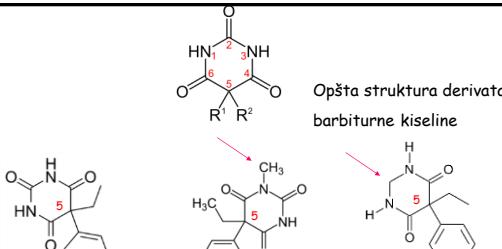
Prema mestu supstitucije:

- ❖ Disupstituisani barbiturati
- ❖ Trisupstituisani barbiturati
- ❖ Tiobarbiturati (uvek i samo disupstituisani).

Prema dužini dejstva:

- ❖ Barbiturati sa **dugim dejstvom** (6 h): barbiton i fenobarbiton, 30% nepromenjeni
- ❖ Barbiturati sa **srednje dugim dejstvom** (3-6 h), 10-20%
- ❖ Barbiturati sa **kratkotrajnim dejstvom** (trisupstituisani) do 3 h, 5%
- ❖ **Tiobarbiturati** su sa **ultrakratkim dejstvom** (20-25 minuta)- opšti anestetici (narkotici).

Brzina prodiranja barbiturata u CNS zavisi od rastvorljivosti u lipidima, a to utiče i na dužinu trajanja dejstva.

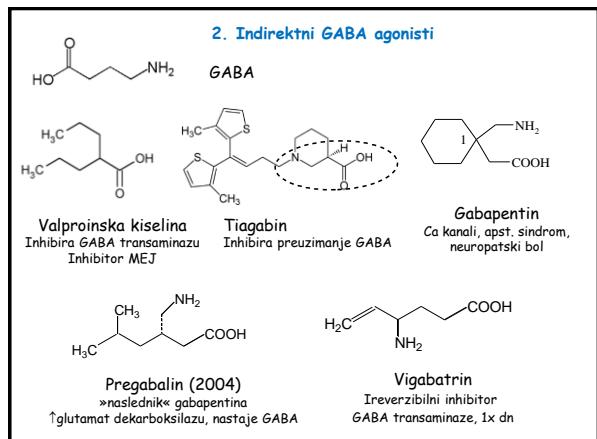
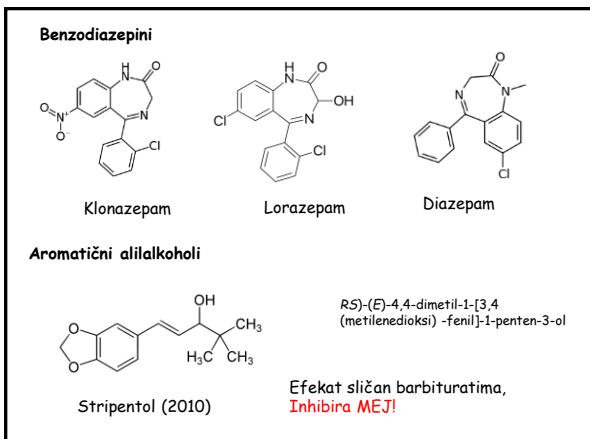
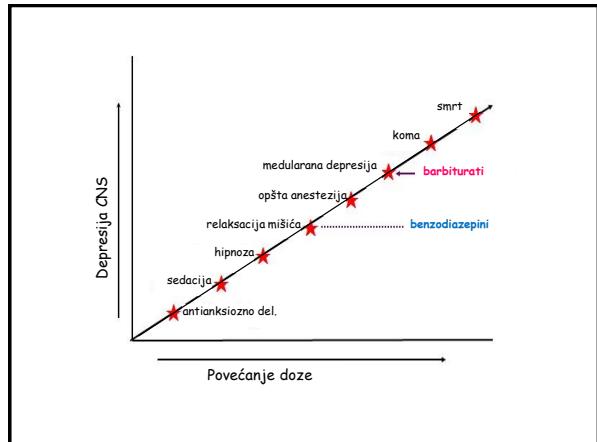
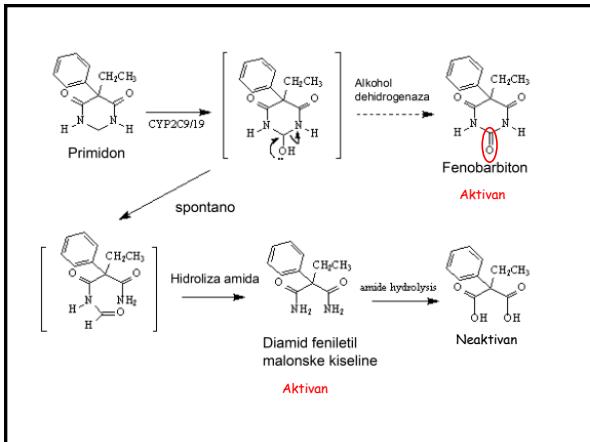

Fenobarbiton

Metilfenobarbiton

Primidon

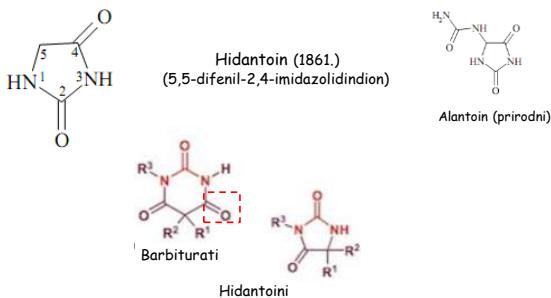
-Barbiturati su slabo kisela jedinjenja, ali ipak kiseliji od fenola
-indikuju Cyt P 450
-fizička i psihička zavisnost

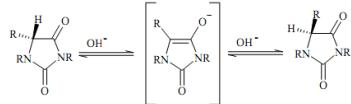
B) ANTAGONISTI JONSKIH KANALA

Utiču na ekscitabilnost membrane neurona. Vezuju se za jonske kanale u stanju mirovanja i smanjuju broj kanala sposobnih da stvaraju akcione potencijale.

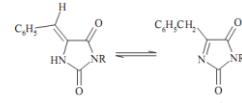
1. Antagonisti natrijumskih kanala

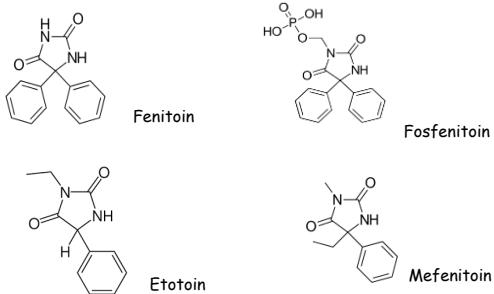
Iako u hidantoinskom prstenu postoje dve karbonilne grupe, udeo enolnog oblika je beznačajan. Tautomerija-kod supstituisanih hidantoina.

Tautomerni oblici optički aktivnih hidantoina u alkalnoj sredini

Tautomeri hidantoina koji u položaju 5 sadrže radikal sa nezasićenom vezom (ako je N supstituisan mogu se izolovati cis/trans izomeri).

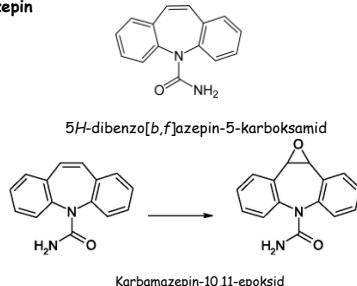

Derivati hidantoina deluju tako što produžavaju period inaktivacije jonskih kanala za natrijum.

Za razliku od barbiturata ne pokazuju sedativni efekat. Indukuju MEJ.

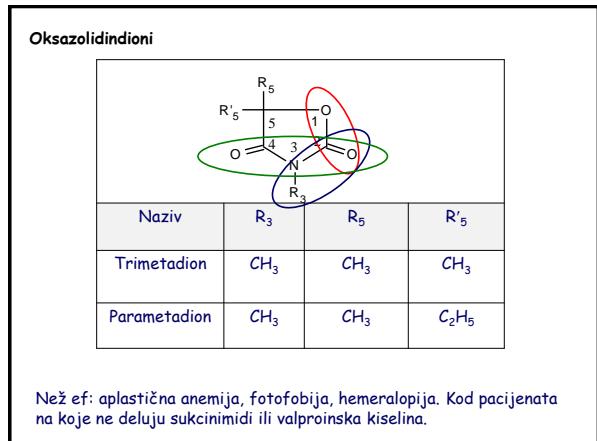
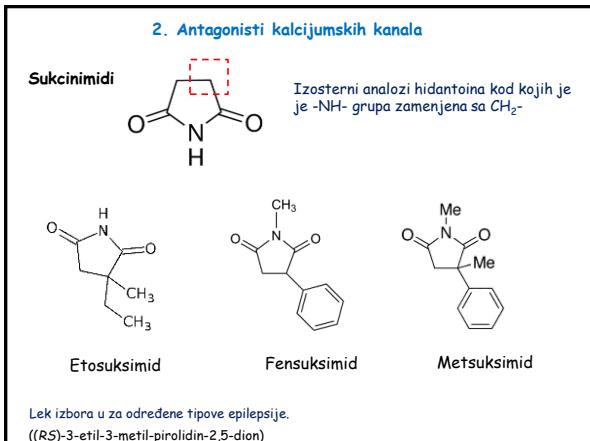
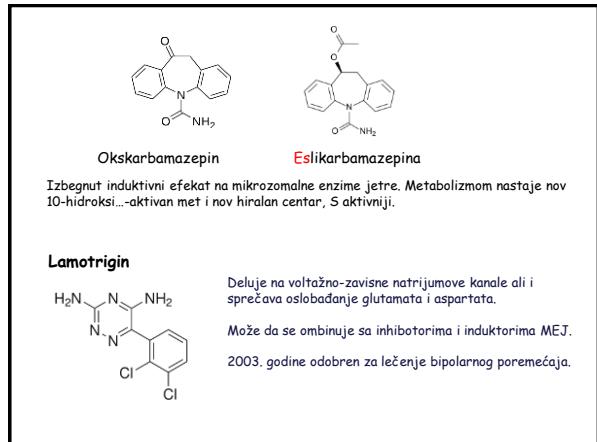
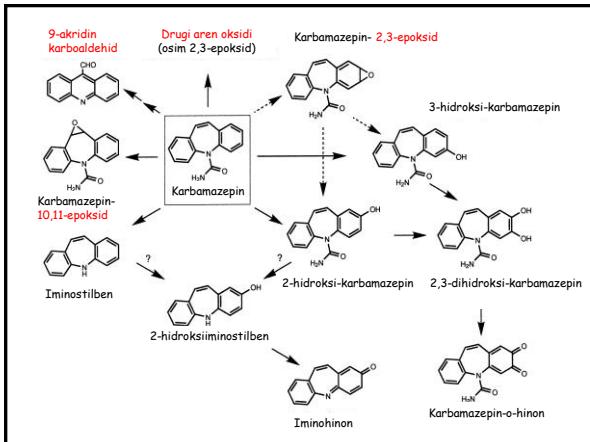
90% fenitoina se vezuje za albumine-interakcija sa sulfonamidima, aspirinom, oralnim antidiabeticima, antidepresivima.

Karbamazepin

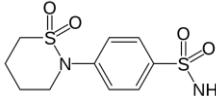

Psihotropno delovanje, derivat iminostilbena, farmakološki sličan fenitoinu, strukturno sličan TCA, indukuje MEJ.

Než. reakcije uključuju različite imunološke, kožne, hematološke i poremećaje bubrega i jetre-posledica formiranja hemijski reaktivnih metabolita.

C) INHIBITORI KARBOANHIDRAZE

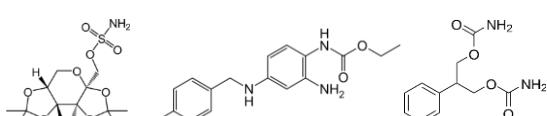

4-(tetrahydro-2H-1,2-tiazin-2-il)-benzensulfonamid-
S,S-dieksid

Nema sedativni efekat.
Kontraindikovan kod bubrežne insuficijencije.

Sultiam

OSTALI ANTIKONVULZIVI

Topiramat (2011) Retigabin (2011): K kanali Felbamat (1993)

Višestruki meh. delovanja Nepoznat meh. delovanja

Karakteristike tradicionalnih antiepileptika

Prednost

- Široka rasprostranjenost
- Poznata efikasnost
- Iskustvo u terapiji
- Mala cena

Nedostatak

- Indukuju (fenobarbiton, fenitoin, karbamazepin, primidon) ili inhibiraju (valproinska kiselina) hepatične enzime
- Pokazuju interakciju sa drugim lekovima (varfarin, oralni kontraceptivi, antagonisti Ca- kanala)

Noviji antiepileptici

Prednost

Nedostatak

- Podjednako su efikasni kao i tradicionalni
- Manje izraženi neželjeni efekti
- Boja podnošljivost
- Neznatan uticaj na metabolizam
- Manje izražene interakcije
- Manje izražena sedacija na CNS

- Nisu jeftini

HIPNOTICI

Hipnotici-sedativi.

Za lečenje nesanice, skraćuju vreme ulaska u san i produžavaju vreme trajanja sna.

Nesanica (insomnia) je lakši duševni poremećaj.

Ali....

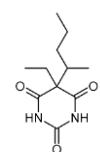
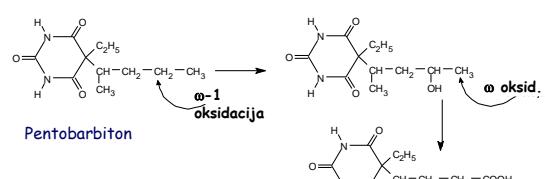
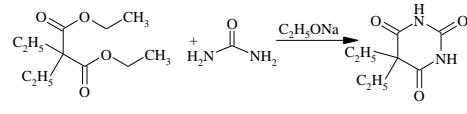
Lekovi koji lako **stvaraju zavisnost**.

Svi hypnotici menjaju fiziološki izgled sna jer skraćuju deo sna - skraćuje se tzv. REM faza sna.

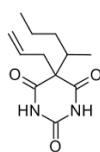
Hipnotici otklanjaju **simptom** a ne leče uzrok.

Barbirurati, benzodiazepini, piperidindioni, derivati hinazolina, ureidi, uretani, alkoholi, aldehidi...

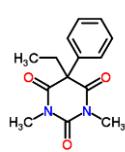
Barbiturati (ciklični ureidi)

Pentobarbital

Secobarbital

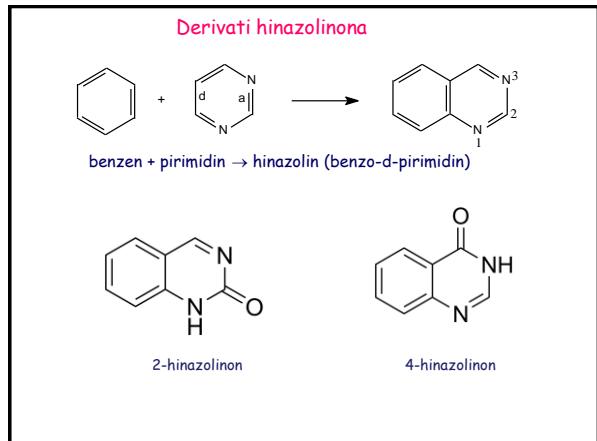
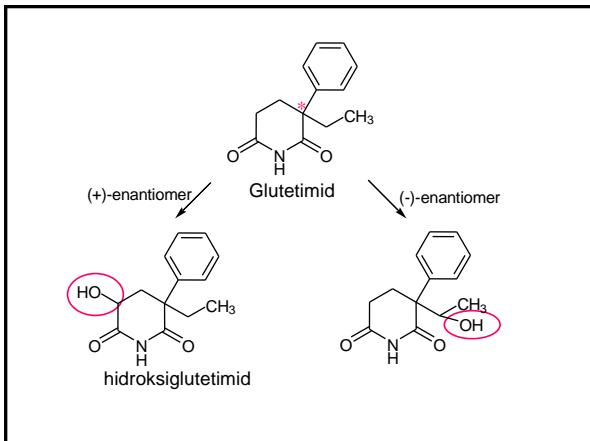
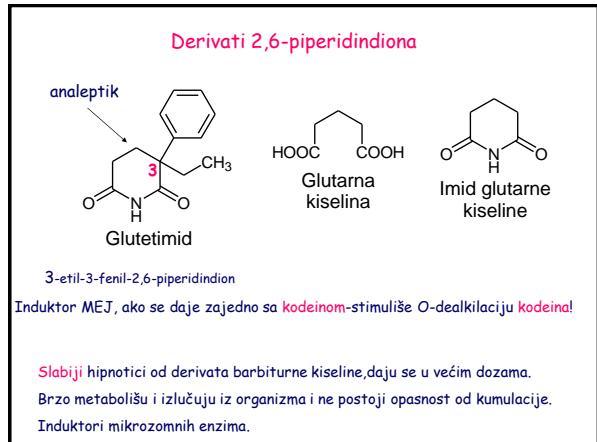
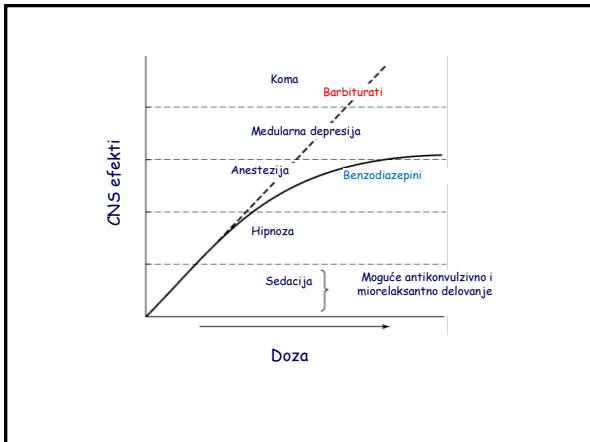
Fenobarbital

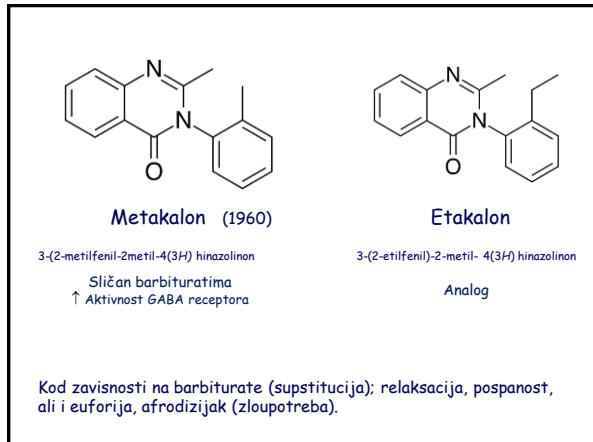
Benzodiazepini

- ❖ Benzodiazepini su najvažniji hipnotici (*nitrazepam, lorazepam, flurazepam*).
- ❖ male doze benzodiazepina dovode do smirenja, veće doze prouzrokuju san.
- ❖ izazivaju u blagu relaksaciju skeletnih mišića.
- ❖ „Z“ lekovi

Prednosti u odnosu na barbiturate:

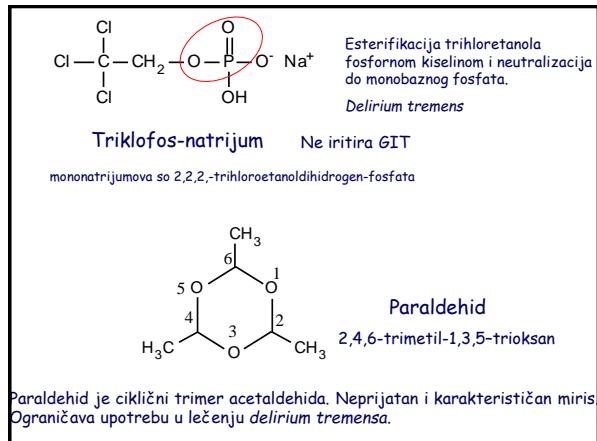
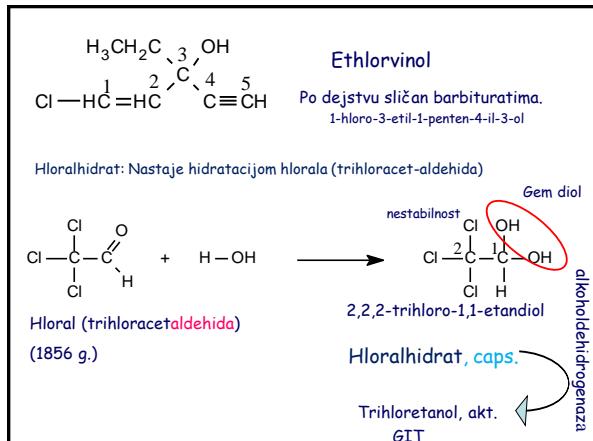
- Benzodiazepini nisu opšti depresori CNS-a, kao što su to barbiturati.
- ne indukuju mikrozomalne enzime u jetri, dovode do sna koji je najsličniji prirodnom snu, manje su toksični.
- znacajno povišena doza posle postizanja hipnotičkog efekta ne prouzrokuje anesteziju i komu.

Alkoholi i aldehdi

- ❖ Hipnotički efekat raste sa povećanjem oksidacionog stupnja: alkoholi, aldehydi, ketoni.
- ❖ Kod alkohola hipnotički efekat raste od primarnih do tercijarnih, a opada sa povećanjem broja hidroksilnih grupa, zbog smanjenja rastvorljivosti u lipidima.
- ❖ U grupi alkohola, kao hipnotici, terapijski značaj imaju tercijarni alkoholi kao i nezasićeni halogeni derivati tercijarnih alkohola.
- ❖ Prisustvo nezasićenih veza i halogena potenciraju hipnotičke osobine. Praktični značaj ima samo ethlorvinol.

- Antihistaminici prve generacije (difenhidramin)
- Neki TCA antidepresivi (Amitriptilin, Doksepin)
- Neki tetraciklični antidepresivi (Mianserin, Mirtazapin)
- Antipsihotici prve generacije (Hlorpromazin)
- Antipsihotici druge generacije (Klozapin, Olanzapin)
- Antiepileptici (Gabapentin, Pregabalin)
- Alfa adrenergički agonisti (Klonidin, Gvanfacin)

ANTIPSIHOTICI

Antipsihotici-lekovi za lečenje psihoza.

Psihoza-težak duševni poremećaji: šizofrenija, manično-depresivna psihoza.

Šizofrenija-hronični poremećaj mišljenja i afekta, praćena je deluzijama (lažnim verovanjima), paranojom, slušnim i vidnim halucinacijama (**pozitivni simptomi**) i asocijalnost, „otupelost“ emocija (**negativni simptomi**).

Manija-odlikuje se euforijom, grandioznim idejama, precenjuju se sopstvene sposobnosti i mogućnosti.

Uzrok-pojačana aktivnost dopamina?

Mehanizam djelovanja antipsihotika je blokiranje dopaminskih, serotoninskih, noradrenalinskih receptora u mozgu.

Iako se blokada receptora brzo postiže postoji terapijsko kašnjenje (ponekad i 6 meseci).

5 tipova dopaminskih receptora; D2 najznačajniji za psihoze;

- Blokadom dopaminskih receptora **u mezolimbičkom području** -smanjuju se pozitivni simptomi shizofrenije;
- Blokada **mezokortikalnog puta**- povećava negativne simptome;
- Blokada **nigrostrijatnog puta** - ekstrapiramidni sindrom i tardivna diskinezija.

Antipsihotici su antagonisti:

- **Dopaminskih receptora** (D1, D2, D3); u mezolimbičkom-antipsihotik; u nigrostrijatnom-ekstrapiramidni sindrom (ES)
- **Serotoniniskih** (5HT1 i 5HT2)-smanjenje ES, povećanje telesne mase
- **Histaminskih-sedacija**
- **α_1, α_2** - smanjenje krvnog pritiska, refleksna tahikardija
- **M1, M2**-suva usta, retencija urina

Antipsihotici mogu da smanje pozitivne simptome psihoze za oko 7-14 dana; ne uspevaju da bitno smanje negativne simptome i kognitivnu disfunkciju.

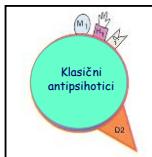
Dugotrajna upotreba smanjuje rizik od recidiva

Klasični (tipični) antipsihotici: hlorpromazin, haloperidol, flufenazin, tioridazin, flupentiksol, klopentiksol

(Než efekti: ekstrapiramidalni sindrom)

Ekstrapiramidalni sindrom:

- Tardivna diskinezija (nevoljni pokreti)
- Parkinsonizam (tremor i ukočenost mišića)
- Akitizija (telesni nemir)

Noviji (atipični) antipsihotici: klozapin, risperidon, sertindol, kvetiapin i dr.

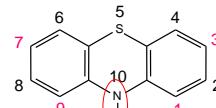
(Než efekti: povećanje telesne mase, dijabetes, metabolički sindrom)

Deluju na D2 i 5HT2A (za razliku od klasičnih)

Podela:

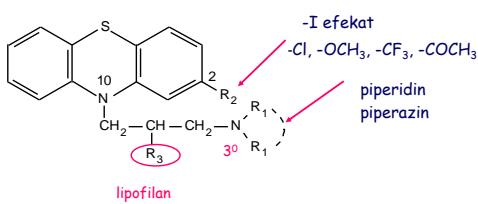
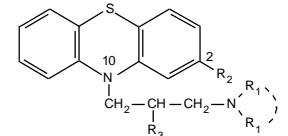
- ❖ derivati fenotiazina
- ❖ 1-azafenotiazina i tioksantena
- ❖ butirofenona i difenilbutana
- ❖ benzamida
- ❖ ostali triciklični atipični antipsihotici

❖ Derivati fenotiazina

Obeležavanje po IUPAC

Fotosenzitivan, lipofilan

lipofilan

Ako je 2C-atoma u nizu, primarni efekat je antihistaminski.

Než efekti-simptomi Parkinsonove bolesti.

3 klase fenotiazina:

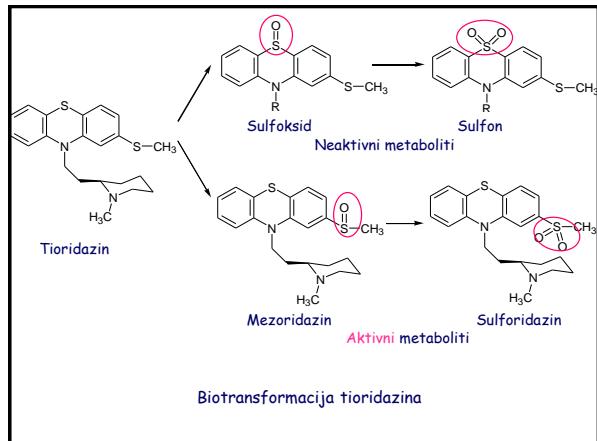
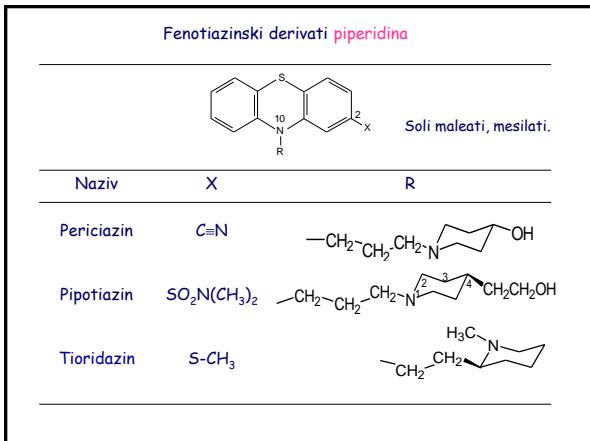
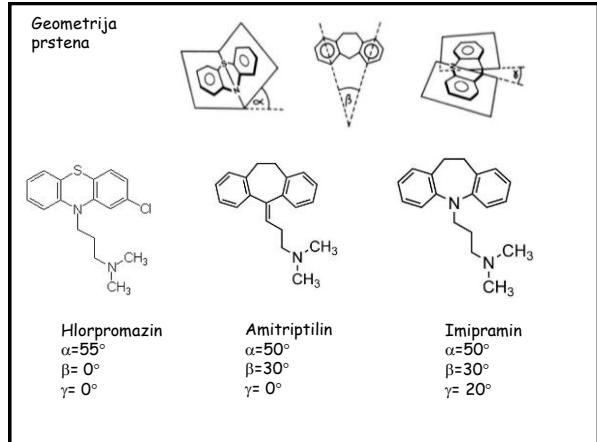
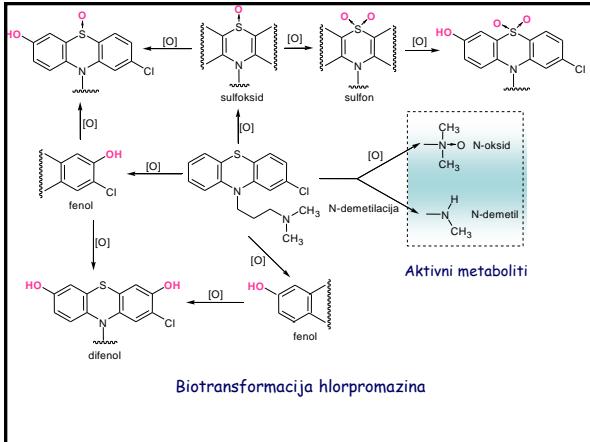
- N,N-dimetil (alifatični)
- Piperidina
- Piperazina

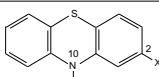
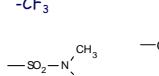
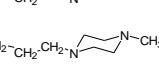
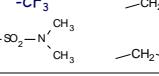
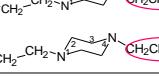
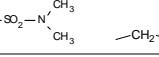
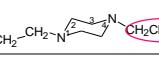
Fenotiazinski derivati alifatičnih amina

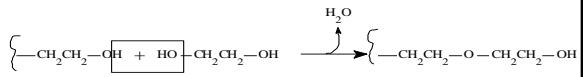
Antagonisti D2 receptora
U obliku soli

Naziv	X	R
Promazin	H	$\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---N}^{\text{CH}_3}\text{---CH}_3$
Hlorpromazin	Cl	$\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---N}^{\text{CH}_3}\text{---CH}_3$
Metopromazin	OCH ₃	$\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---N}^{\text{CH}_3}\text{---CH}_3$
Triflupromazin	CF ₃	$\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---N}^{\text{CH}_3}\text{---CH}_3$
Acepromazin	COCH ₃	$\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---N}^{\text{CH}_3}\text{---CH}_3$
Metotrimeprazin	OCH ₃	$\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---CH}_2\text{---N}^{\text{CH}_3}\text{---CH}_3$

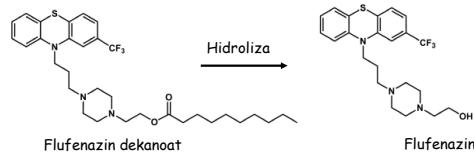
Fenotiazinski derivati piperazina		
Naziv	X	R
Perazin	H	
Prohlorperazin	-Cl	
Trifluperazin	-CF3	
Tiopropoperazin		
Flufenazin 40x		
Pipotiazin		

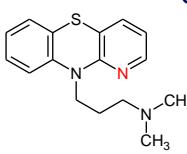
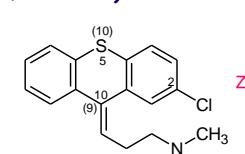
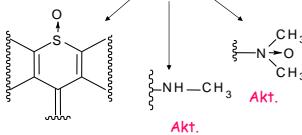
Eterifikacijom sa glikolom dobija se prodrug supstanca.

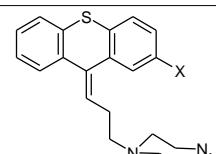

Eterifikacija sa etilenglikolom

Lipofilni estri palmitata i undekanoata:

❖ Derivati 1-azafenotiazina i tioksantena (izosteri fenotiazina)		
Naziv	X	R
Protipendil		
Hlorprotixen		Z
		Akt.
		

Tioksantenski derivati piperazina		
Naziv	X	R
Tiotiksen		CH3
Klopentiksol	Cl	CH2-CH2OH
Flupentiksol	CF3	CH2-CH2OH

dekanoti

❖ Derivati butirofenona i difenilbutana

Farmakološki slični fenotiazinima, liposolubilni, bazni.

Promena dužina lanca smanjuje aktivnost
Zamena C=O sa S, C, OH smanjuje aktivnost
Y=N piperazinska struktura

X-elektron donorska grupa
povećava aktivnost

Opšta formula derivata butirofenona: butirofenon- γ -amin

Haloperidol

10 puta jači od hlorpromazina!

4[4-(p-hlorofenil)-4-hidroksi-piperidinil]-4'-fluorobutirofenon
Hidrohlorid i estar dekanoat

benzimidazolin-2-on

Droperidol
u premedikaciji anestezije i kao antiemetik

Analozi haloperidola

Naziv	R ₁	R ₂
Melperon	H	CH ₃
Haloperidol	OH	-Cl
Bromperidol	OH	-Br
Trifluperidol	OH	-CF ₃
Pipamperon	CH_3CONH_2	-N(C ₂ H ₅) ₂
Benperidol	H	

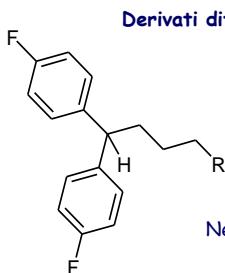
Biotransformacija haloperidola

redukcija

N-dealkilacija

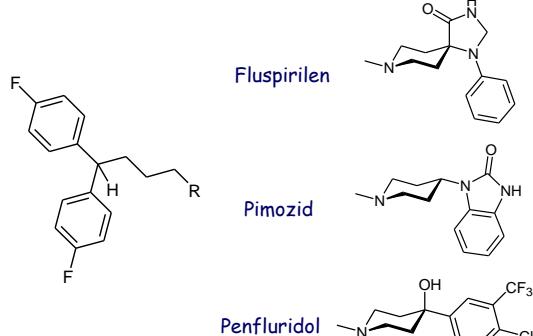
Haloperidol

p-fluorobenzoilpropionska kiselina
Konjugat sa glicinom

Nemaju karbonilnu grupu

Lipofilniji su od butirofenona i spadaju u antipsihotike sa dugim biološkim poluvremenom eliminacije.

U terapiji se koriste kao slobodne baze, N-dealkilacija.

Tipični antipsihotici

- Fenotiazini i butirofenoni su tipični antipsihotici
- Nisu lekovi prvog izbora iako se još uvek koriste u hitnim stanjima
- Neselektivni su, blokiraju D2 receptore mezolimbičkog puta, mezikortikalne zone
- Izazivaju ekstrapiramidalni sindrom (tardivna diskinezija)

Poredjenje dve klase lekova

Fenotiazini

- Manje aktivni
- Izazivaju sedaciju
- Blokiraju D2 receptore
- Metabolizam je složen i spor
- Izazivaju ekstrapiramidalni sindrom

Butirofenoni

- Aktivniji
- Ne izazivaju sedaciju
- Blokiraju D2 receptore
- Brži metabolizam
- Izazivaju ekstrapiramidalni sindrom

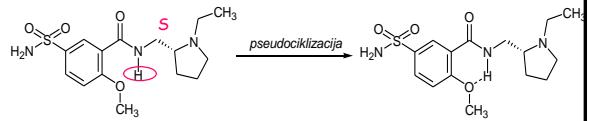
❖ Atipični antipsihotici

- Cilj - da smanje neželjene efekte tipičnih antipsihotika
- Selektivniji prema određenim D2 receptorima
- Manje izazivaju EPS
- Deluju i na serotoninergičke i adrenergičke puteve

Neželjeni efekti:

Hiperglikemija, porast telesne mase, hipertenzija, koronarne bolesti

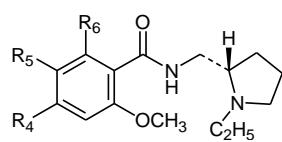
❖ Derivati benzamida

Sulpirid **amf** (D₂, D₃ receptor) N-1-(etilpirolidin-2-ilmetil)-2-metoksi-5-sulfamoylbenzamid

pseudoplanarni konformer ciklični derivat - vezuje se za dopaminske receptore

U nižim dozama sulpirid pokazuje antidepresivno i antiemetično delovanje, deluje protektivno na sluzokožu želuca i ima određenu ulogu u terapiji želudačnog i duodenalnog ulkusa.

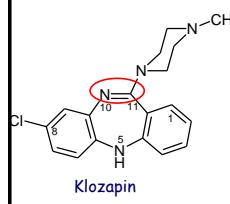
Naziv	R ₄	R ₅	R ₆
Sultoprid 5-etilsulfonil derivat sulpirida, bazan	H	SO ₂ C ₂ H ₅	H
Amisulprid	NH ₂	SO ₂ C ₂ H ₅	H
Remoksiprid	H	Br	OCH ₃

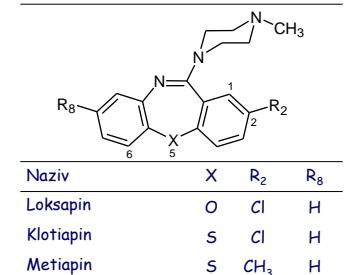
Agranulocitoza, kardiotoksičnost

❖ Centralni sedmočlani ciklus sa dva heteroatoma

Derivati dibenzodiazepina i izostera

DA, α₁, α₂,
5HT_{1A}, M, H₁

Vezuju se za dopaminske i serotonininske receptore.

Pored antipsihotičkog imaju i anksiolitičko i antidepresivno dejstvo.

